ఋణ రమణీయం

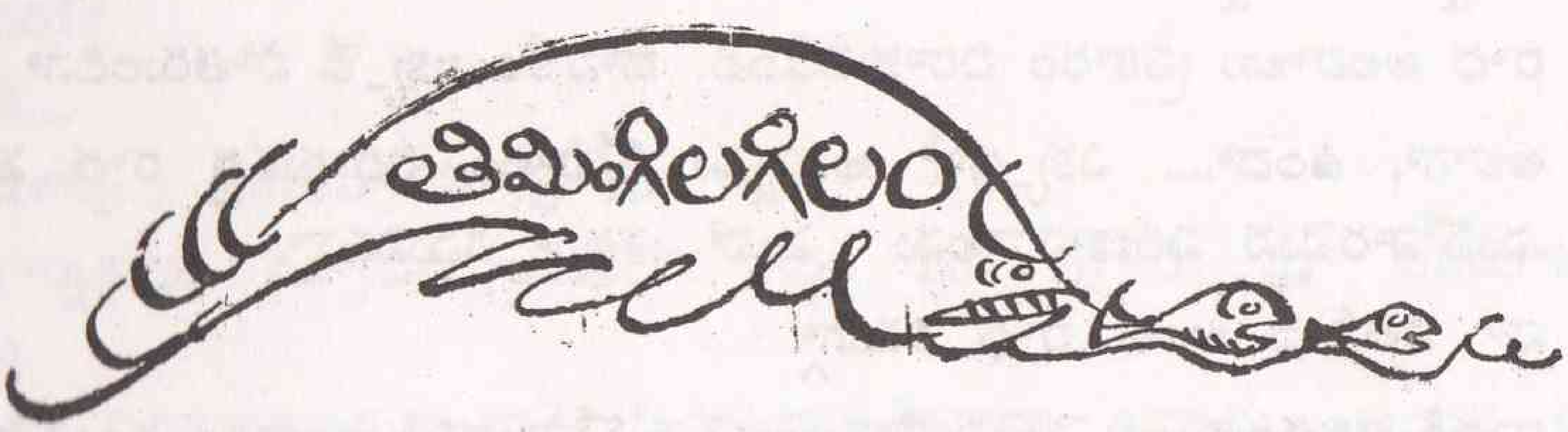

ఎనిమిదిన్నరకు మేలుకునే వయోజనులందరికీ తెల్లవారింది. ఈల పాటలు వచ్చిన వాళ్ళంతా ఇంగ్లీషు, హిందీ మెట్లలో అందుకు పూనుకుంటున్నారు. రానివాళ్ళు గాత్రం పాడుతున్నారు. భగ్నహృదయులు బాధపడుతూ, కాఫీతాగి సిగరెట్టు కాలుస్తూ బెంగపెట్టుకుంటున్నారు. దగ్గర్లో రేడియో ఉన్నవాళ్ళు బాధాకరమైన పాటలు వింటూ, వాటి సహాయం పుచ్చుకు మరీ బాధపడుతున్నారు. టింగు రంగారావు సినిమా పుస్తకాలు తిరగేస్తున్నాడు. పోజురాజు అద్దంముందు రిహార్సల్స్ వేసుకుంటున్నాడు.

అప్పారావు అప్పు సంపాదించటానికి ఉపాయాలు ఆలోచిస్తున్నాడు.

అప్పారావు ఋణవంతుడు. ఆ కల్పవృక్షం మీద గురి, గౌరవం కలవాడు. లోకభ్రమణానికి అదే మూలాధారం అని నమ్మినవాడు. అన్యథా భావన లేనివాడు. తరచుగా ఉద్యోగాలు, అంతకన్న తరచుగా భోజనం చేసేవాడు కావటంవల్ల అప్సరసలను – దేశవాళీ విదేశవాళీగూడా, అరుదుగా కన్నెత్తి చూసేవాడు.

అప్పారావు అసలు పేరు తుకారాం. అతనికి ఎప్పుడూ అప్పులిచ్చే గోపాలం, మీసాలంవంటి ఆప్తమిత్రులు అప్పారావని పేరు పెట్టుకున్నారు. ఇదొక్కటనేకాదు, గోపాలం ఏ పేరు పెట్టి పిలిచినా తుకారాం పలుకుతాడు.

బేడ అప్పుచేసి కాఫీ తాగేసి, అర్ధణా అరువుపెట్టి సిగరెట్టు తీసుకున్న తుకారాం, ఘాటుగా, గబగబా ఆలోచించి, రైటో అనుకున్నాడు. అనుకుని తిన్నగా గోపాలం యింటికి వచ్చాడు.

హలో! కులాసా? అన్నాడు.

లాభం లేదురా తుకారాం అన్నాడు గోపాలం నవ్వుతూ.

పోనీ హలో. ఉత్తి హలో.

ఉహుఁ. ఇవ్వనురా శోభనాద్రీ అన్నాడు గోపాలం.

తుకారాం హలో కులాసా అంటే ఐదురూపాయలు అప్పుకావాలని తాత్పర్యం. ఉత్తి హలో అంటే రెండే రెండు చాలు అన్నమాట.

అర్జెంటు గోపాలం. యమర్జెంట్. కాసిని మంచినీళ్లూ రెండు రూపాయలూ, ఓ సిగరెట్టూ, నీ సైకిలూ ఓసారి కావాలి. రెండోదీ నాలుగోదీకూడా సాయంత్రం యిచ్చేస్తా అన్నాడు తుకారాం అర్జన్సీని అభినయిస్తూ.

కుదరదప్పారావ్. ఒకటోదీ మూడోదీ నిక్షేపంగా పుచ్చుకో.

ఉహూ! అక్కర్లేదు.

గోపాలం నవ్వి లోపలికి కెళ్ళాడు.

నరసింహారావుకి రెండు రు॥లు ఋణం కావాలిట. వీలైతే, కాసిని మంచినీళ్ళుకూడా ఇవ్వమన్నాడు అన్నాడు.

రాధ అలవాటు ప్రకారం చిరాకుపడింది. దానికేం ఇక్కడే పాతరుందిగా ఇవ్వండి.

అలాగా, ఉందా.... ఎక్కడా? అన్నాడు గోపాలం చిరాకుపడ్డ రాధ ముఖంలో వచ్చే మనోహరమైన పరిణామాలను మహా శ్రద్ధగా గమనిస్తూ.

నా నెత్తిమీద అంది రాధ విసుగ్గా.

రాధకి తలితండ్రులు పెట్టని సొమ్ములపైన గోపాలానికి బంగారం వంటి చామంతి పూలచెండు కనబడింది. పసుపుఛాయలీనే కోలనుదురు మీద కెంపులాంటి పెద్ద బొట్టులో లక్ష్మీకళ కనబడింది.

పోనీలే. ఇవ్వద్దు. ఇవ్వనన్నావనీ... ఇవ్వనని ... ఊహూ లేదని చెబుతా అన్నాడు గోపాలం.

మంచినీళ్ళు పట్టుకొచ్చి తుకారాంకి ఇచ్చి; మా ఇంట్లో డబ్బు లేదటోయ్ అన్నాడు యదాలాపంగా.

నువ్వు బలేవాడివే. ఇవాళ నువ్వు కాదంటే; ఏడాది పొడుగునా నాకు దమ్మిడీ అప్పు పుట్టదు. దమ్మిడీ బాకీ తీర్చలేను తెలుసా? అన్నాడు తుకారాం.

భేషో, అయితే అసలివ్వను.

అలాక్కాదు. నువ్విపుడు యిచ్చితీరాలి. సాయంత్రం మళ్ళా నేను ఈ అప్పు తీర్చి తీరాలి. ఇంక అసలు ఎవణ్ణీ యెన్నడూ అడగదలచుకోలేదు. అందుకూ.

ఆకాడికి ఇవాళ పుచ్చుకోకపోవడమే మంచిదిగా అంటూ, వంటింటి వేపు తొంగిచూసి, చెక్కు రాసిచ్చాడు గోపాలం. మామూలుగానే చెక్కుతోపాటు చీవాట్లు, పెళ్ళి చేసుకోరాదట్రా అని ఓ సలహా జతపరచి చేతులో పెట్టాడు.

చెక్కు చేతపట్టుకుని చివాట్లు సలహాతోసహా చిల్లుజేబులో వేసుకొని బయల్దేరాడు తుకారాం.

గోపాలానికి అసలుసంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఒరే అప్పారావు!...ఓయ్! షణ్ముగం, యిలారా మాట మాట అన్నాడు.

త్వరగాచెప్పు, పోవాలి అన్నాడు తుకారాం, తిరిగి వచ్చి ఇంకో సిగరెట్టు తీసుకుంటూ.

ఏంలేదు. నీకు పెళ్ళి. రేపే ప్రయాణం. మూటాముల్లె ఉంటే సర్దుకో.

అలాగా. శుభం. ఏ వూరు?... అయినా నా కెందుకులెద్దూ, సలహాలిచ్చే తెలివీ లేదు, పనుంది వస్తా

అప్పారావ్. వెధవ్వేషాలెయ్యకు. నీక్కాదూ చెప్పేది?

ఏమిటి?

పెళ్ళి.

ఎవరికి?

నీకే....

ఏడిశావు.... అయినా ఏ వూరు?

వూర్నికాదు పెళ్ళాడేది ఆడపిల్లని. గర్లు! మా వూరే. మా చినమావగారి కూతురు.

మీకు చినమావగారున్నారా? మీసాలరావుకికూడా ఉన్నారు. ఆయన చాలా మంచివాడు. క్రితంసారి యీ ఊరొచ్చినప్పుడు.....నువ్వు వూళ్ళో లేవులే. అర్జెంటుగా ఐదుకావాలంటే సర్దాడు...బహు మంచివాడులే, తరవాత ఇస్తానంటే వద్దన్నాడు.

వరి అప్పోమానియాగాడు అని గట్టిగా విసుక్కున్నాడు గోపాలం.

ఎవరూ ఆయనా?

ఛఫ్!

ఇంకెవ్వరు? మీ చినమామగారా?

ఛఫ్! నువ్వే.

నేనేమిటి?

అప్పోమానియాక్‌వి.

అనగా?

నీకు ప్రపంచంలో అప్పులు, అప్పులు యిచ్చేవాళ్ళుతప్ప మరొకటి కంటికానదు అన్నాడు గోపాలం.

జరిగితే జ్వరం అంత సుఖంలేదు. దొరికితే అప్పులాంటి మంచివస్తువులేదు. తుకారాం మనసారా నమ్మిన మాట ఇది. అందుకని పకపక నవ్వాడు. విరగబడి నవ్వాడు.

హోరినీ. ఇందుకా పనిమల్లె పిలిచావు వస్తా పనుంది అన్నాడు.

అరే అదేమిటి నే చెప్పిన సంగతేం చేశావు.... పెళ్ళి సంగతి?

పెళ్ళా. ఎవరికిరోయ్ అన్నాడు తుకారాం హుషారుగా.

పెంకె భడవా అని, ఆ పంథాలో కొంతసేపు ఉపన్యసించ సంకల్పించాడు గోపాలం. అంతలోకే, గోపాలం చినమామగారు జగన్నాథంగారు బజారునుంచి తిరిగి వచ్చారు.

తుకారాంని ఆయనకి పరిచయం చేశాడు గోపాలం.

మాటా మంతీ ఆడినపుడు అప్పుల విషయం రాకుండా జాగ్రత్తపడ్డాడు. తుకారాంని బలవంతాన కుదేసి భోజనం పెట్టాడు.

నువ్వు బొత్తిగా యిలా అయితే యెలా జలాలుద్దీన్ అన్నాడు గోపాలం లాలనగా.

వస్తా పనుంది అన్నాడు తుకారాం.

మీ సీతని ఈ అబ్బాయికిస్తే బావుంటుందండి. బహుమంచివాడు. అత్త ఆడపడుచుల పోరుండదు అన్నాడు గోపాలం

అబ్బాయి దీపంలా ఉన్నాడు. ఓ సారిచూస్తే సరి అన్నాడు జగన్నాధంగారు.

శుభం రేపే ప్రయాణం అన్నాడు గోపాలం.

వెంటనే తుకారాం గుహ వెతుక్కుంటూ వెళ్ళి శుభవార్త చెప్పాడు.

వెయ్యినూటపదహార్లు కట్నం యిస్తారు తెలుసా? మాంచి వ్యాపారం చేసుకుందు గాని. ఈ స్కూలు గుమాస్తా బెడద ఉండదు అన్నాడు.

అబ్బెబ్బె. మనం కట్నం చచ్చినా పుచ్చుకోం తెలుసా? ఓ పని చెయ్యమను. ఆ వెయ్యికి యింకోవెయ్యి కలిపి అప్పుగా యివ్వమను, కావలిస్తే నోటు రాసిద్దాం అన్నాడు తుకారాం.

☆ ☆ ☆

సాయంకాలం దీపాలవేళ, రాధమ్మ పెరట్లో తులసికోట దగ్గర దీపం పెడుతూ వుండగా గోపాలం వచ్చి గుమ్మంమీద కూర్చున్నాడు.

షికారయిపోయిందా యేమిటి....ముందు గుమ్మం దిగండి. పీటేసుకు కూర్చోండి అంది రాధ.

అది సరేలేకాని, మా శోభనాద్రికి పెళ్ళిసంబంధం చూశాను అన్నాడు గోపాలం.

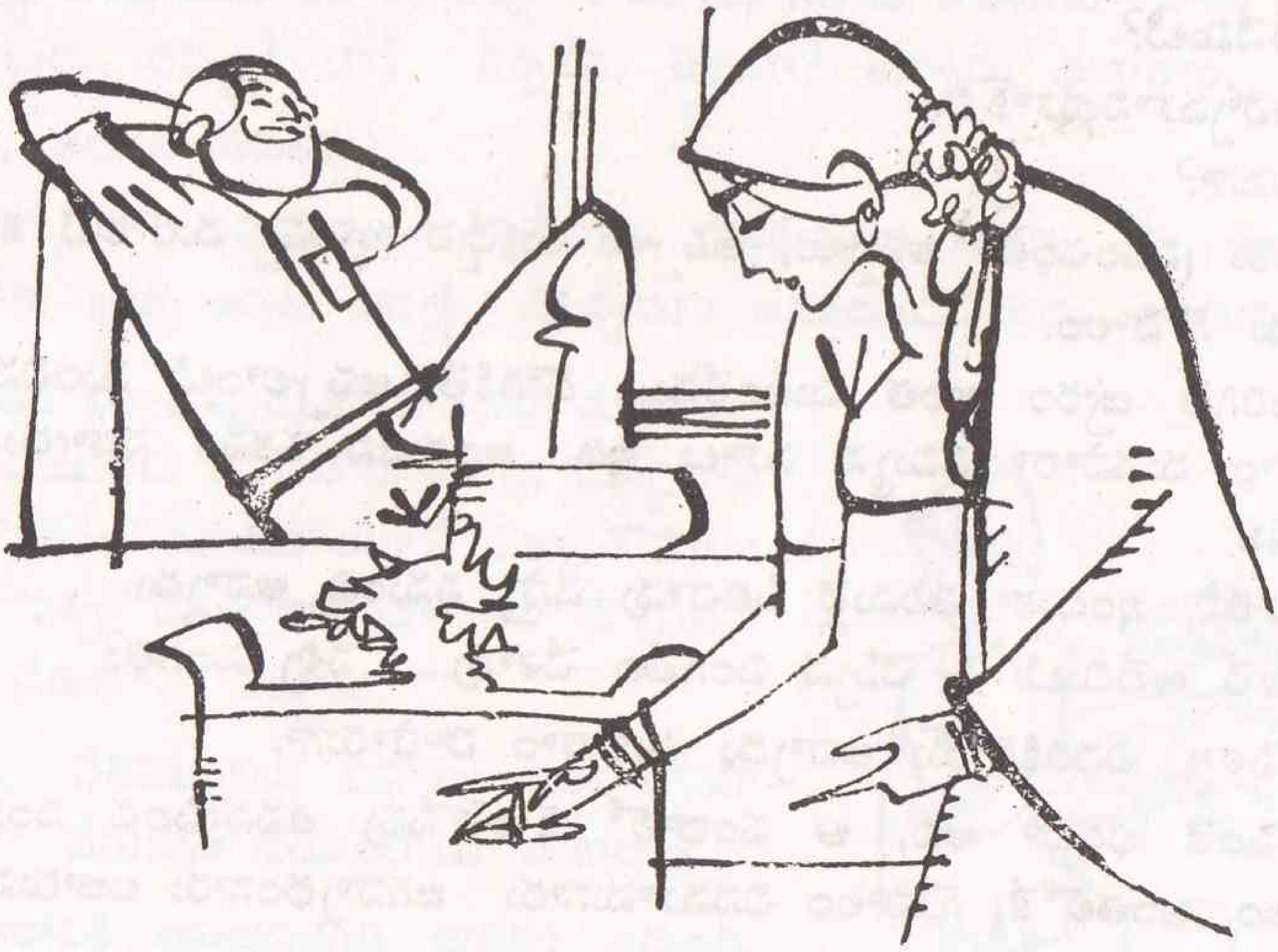

శోభనాద్రెవరండీ?

అదే. వాడే గోవిందలాల్....

అతగాడెవరు?

అబ్బ. అప్పారావు... ఐమీన్ తుకారాం అన్నాడు గోపాలం చిరాగ్గా.

బావుంది, మీ ముద్దు పేర్లన్నీ నా కెలా తెలుస్తాయి. సరే...ఏ వూరుట?

మీ ఊరే, సీత!...మీ బాబాయి సరే అన్నారులే.

మీకేం మతిగినా పోయిందా. వరహీనంకూడా. పైగా అది పరమగయ్యాళీ. దాంతో ఇలాటివాడు వేగలేడు అంది రాధ.

అది గయ్యాళీ అయితే వాడు మొండి తెలుసా, వాడి కిష్టంలేని సంగతి చెవినెక్కించుకోడు....యిక యోగ్యతంటావా, అందుకేం లోపంలేదు.

నే నన్న దదికాదు. ఆ పెంకెఘటాన్ని భరించలేడని అంది రాధ ముభావంగా.

గోపాలం! ఏం చేస్తున్నావు? అంటూ జగన్నాథంగారు పెరట్లో కొచ్చాడు.

అదే, సీత పెళ్ళిసంగతి మాట్లాడుకుంటున్నాం బాబాయ్. నీకు ఈ అబ్బాయి నచ్చినట్లేనా? మొహమాట పడకుసుమీ అంది రాధ.

నచ్చినట్టే అనుకో....కాని....

సందేహించకండి మావయ్యగారూ... అన్నాడు గోపాలం మర్యాదకి.

అంటే మరేంలేదుసుమీ. ఆ మీసాలున్నాయి చూడు, టిప్పుసుల్తానులాగా.

అబ్బే అదాండి. ఇదివరకు అక్బరు పాదుషా పంథాలో పెంచేడు. మీసాలరావు ప్రభావంలెండి. దరిమిలా కృష్ణదేవరాయల ఫాషన్‌కి మార్చాడు. ఈ మధ్యనే ఎవరో చెబితే, యిలా చేసుకున్నాడు. దానికేముందిలెండి... అన్నాడు గోపాలం.

మీకు వాళ్ళ మీసాల పరిణామఘట్టాలు చరిత్ర కంఠతా వుంటాయిగాని, ఇవాళ బాబాయికి సినిమా చూపిద్దామన్నమాట గుర్తులేదు కదూ అంది రాధ.

ఇప్పుడే పెళ్ళి గొడవెందుకులే. ముందర – ఐమీన్ సినిమా కేం తొందరలే. ముందర పెళ్ళి సంగతి ఆలోచిద్దాం. రెండో సంగతేమిటండీ మావయ్యగారూ?

అదే, పిట్ట కొంచెం కూత ఘనమన్నట్టు ఆ పిల్లాడికి యీడు తక్కువ అయివుంది. అంతలేసి మీసాలుంటే... చూశావూ నాకు సరిపడదు. ఇహ రెండోదేమిటంటావూ అతనికి చొరవపాలు వొఖరవ్వ యెక్కువనుకుంటా. అంటే డబ్బుతో కూడిన లావాదేవీలలో....

గోపాలం గుండె గతుక్కుమంది. గబుక్కున తమాయించుకున్నాడు.

మిమ్మల్ని అప్పు అడిగాడనికదూ మీరు చెప్పేది? నే నతనికి బాకీలెండి, ఇందాక అతనికి ప్రాణావసరం వచ్చి అడిగాడు. చెక్కు యిచ్చాను. సరే, యివాళ బ్యాంకులేదు గదా అని, అంత అవసరమైతే మిమ్మల్ని అడగమన్నాను లెండి అన్నాడు కంగారుగా.

నా తలకాయిలా వుంది. మీ సమర్థింపూ మీరూనూ అంది రాధ చిరాగ్గా.

అబ్బే. నేను తప్పట్టుతున్నా ననుకునేవోయ్. అతనికి మంచి ఆత్మవిశ్వాసం వుంది. యోగ్యుడుకూడా. బజార్లో ఇందాక కనబడ్డాడులే. ఏదో మాటా మంతీ ఆడుతూ వుండగా ఆర్జన ప్రసక్తి వచ్చింది. అట దాందుంపతెగా, కుటుంబం పోషించుకోలేని వాడుంటాడండీ, నామటుకు నేను ఎన్నడూ దేనికీ లోటురానివ్వనూ, అంతగా అయితే అప్పయినా చేస్తాం అవటాఅన్నాడు... మంచి ధైర్యవంతుడే.

అది వేళనో నిజమో గోపాలానికి తెలియలేదు.

ఆ ముక్క నిజమేనండె. అయినా లోకంలో అప్పు చెయ్యనివాడెవడున్నాడు. ప్రపంచం అంతా అప్పమీదే నడుస్తోంది. గవర్నమెంటువాళ్ళు జనం దగ్గిరా, జనం

గవర్నమెంటు దగ్గిరా అప్పు తీసుకుంటారు. అప్పు పంచభూతాలలో ఒకటి. పృధివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశా లన్నారు అన్నాడు గోపాలం వెకిలిగా నవ్వుతూ.

☆ ☆ ☆

రాధకి ఉవ్వెత్తున కోపం వచ్చింది. వెక్కిరించబోయినంత పనిచేసి, చాల్లెండి ఎవరన్నా వింటే నవ్విపోతారు అని ఊరుకుంది.

☆ ☆ ☆

రైలెక్కే ముందు తుకారాంని చాటుకి పిలిచి పది రూపాయలు చేతిలో పెట్టాడు గోపాలం.

అబ్బీ, నువ్వు కాబోయే పెళ్ళికొడుకువి. రత్నంవంటి పిల్లని చూడబోతున్నావు. కాబోయే మావగారు నీ వెంటే వస్తున్నాడు. ఒళ్ళు దగ్గిరపెట్టుకొని మసలుకో. నన్నుగాని, మా ఆవిణ్ణిగాని, ఆయన్నిగాని, మరే ప్రాణినిగాని దమ్మిడీ అప్పు అడిగావో నీకూ నాకూ అంతే అని హెచ్చరించాడు.

అది జేబులో పెట్టుకుంటూ వుండగా, గోపాలానికి అలాంటివే మరో నాలుగు కనబడ్డాయి.

ఎక్కడిదిరా అంతడబ్బు? నిన్ననేగా నన్నడిగావు అన్నాడు.

అం ప్రయాణం చూడు. ఎందుకేనా వుంటుందని నలుగుర్నీ అడిగి జతపరచుకొచ్చాను అన్నాడు తుకారాం ఇకిలిస్తూ.

పది వుంచి మిగతాది తీసుకున్నాడు గోపాలం.

రైలెక్కాడేకాని తుకారాంకి కాలు నిలవడం లేదు. స్టేషన్‌లో ఆగడం తడవు, రైలు దిగి నాలుగు పెట్టెలూ పరకాయించి చూసి వస్తున్నాడు. ప్రతి చోటా యెవడో ఒకడు తెలిసినవాడు కనబడుతూనే వున్నాడు.

ఒక స్టేషన్‌లో గోపాలం రైలుదిగి సిగరెట్లు తేవడానికి వెళ్ళివస్తూ వుండగా ఆ పక్కనే తుకారాం యెవరితోటో గుసగుస లాడుతున్నాడు. పెద్ద నోటుంది. మార్చి తరువాత యిస్తాగాని, ఓ రూపాయివ్వండి అని వినబడింది.

ఒరేయ్ అవతారం, నువ్విలా రారా! నీక్కాదు చెప్పిందీ అని గదమాయించాడు గోపాలం.

రైల్లో కబుర్లూ ఆ పంథాలోనే సాగాయి, వేరుసెనక్కాయల్నించి ఆటంబాంబువరకూ, ఏ సంగతి ఎవరు మాట్లాడినా అప్పులమీదికి చర్చల్ని మళ్ళించేస్తున్నాడు తుకారాం. ఆపడానికి గోపాలం వల్ల కాలేదు. అణా బేడా అప్పుచేసిన లక్షాధికారుల కథలు, అప్పుల గురించిన వింతలు విశేషాలు, దానిమీద అనుభవజ్ఞుల సిద్ధాంతాలూ కొల్లలుగా ఎడతెరిపి లేకుండా అనర్గళంగా వర్ణిస్తున్నాడు. రాధకి నవ్వాగటంలేదు. జగన్నాధంగారికే వూపిరాడటంలేదు.

ఇదెక్కడి గోలోయ్ దేవుడా. వీడెక్కడి మనిషోయ్ భగవాన్లూ అని ఊహూ తలక్రిందులై కర్తవ్యం నిర్ధారణ చేసుకోలేక తిప్పలు పడుతున్నాడు. గోపాలం దాదాపు ఆశ వదిలేసుకున్నాడు.

ఒక స్టేషన్‌లో హుషారుగా దిగి షికారు వెళ్ళిన తుకారాం, ఐదునిమిషాల తరువాత చిక్క మొహం వేసుకొచ్చాడు.

ఏం గిరాకీ అన్నాడు గోపాలం నవ్వుతూ.

హలో కులాసా హలో కులాసా అని తారంగం తిప్పి మూలిగాడు తుకారాం (అంటే పదిరూపాయలు పోయాయని భావం.)

గుడివాడ సంధి వచ్చేసింది. రైలు ఆగుతూ వుండగా, ఎవర్నో చూచి ఎగిరి గంతేశాడు తుకారాం.

గోపాలం అమాంతం వెంటబడి రెక్క దొరకపుచ్చుకున్నాడు.

నీకేం మతిపోయిందా అన్నాడు కోపంగా.

లేదు, పది అని గొణుక్కున్నాడు తుకారాం.

కూలీలు చుట్టుముట్టారు. తుకారాంకి భయమేసింది, దర్జాకోసం గోపాలం తనని కూలి యిమ్మంటాడేమోనని.

జెమా జెట్టీల్లా మేం వుండగా మీ రెందుకోయ్ అన్నాడు గంభీరంగా.

జగన్నాధంగారు ఛ ఛ అన్నాడు గబుక్కున.

కుర్రాడు లోకువైపోతాడని భయపడి గోపాలం బుకాయింపుకి సిద్ధపడ్డాడు.

మీ రూరుకోండి మావయ్యగారూ. కాయకష్టం గౌరవం మీరింకా గ్రహించలేదు. మీ కెందుకు, మీరలా ఉండండి చెప్తా. మీరక్కడ సామాను చూస్తూ వుండండి. రాధ అవతల ప్లాట్ ఫారంమీద వుంటుంది. నిమిషంలో మేం సామాను అవతలకి చేర్చేస్తాం అన్నాడు.

రాధ విస్తుపోయి మరచెంబు, టిఫిన్ కారియరు పట్టుకు బ్రిడ్జి యెక్కింది. గోపాలం ఉసూరుమంటూ మోస్తున్నాడు. తుకారాం ఆయాసపడుతూ పరుగు పెడుతున్నాడు. అయినా కళ్ళుమాత్రం లేడికళ్ళలా నలువంకలా చూస్తూనే వున్నాయి. ఆయన్నిగాని, కూలీల్నిగాని, గార్డునిగాని యింకెవ్వరినిగాని దమ్మిడీ బదులడిగావో చంపేస్తా అని బెదిరిస్తూవచ్చాడు గోపాలం. రెండు ట్రిప్పులు అయ్యేసరికి ఓపిక తగ్గింది, జాగ్రత్త! అని ఓసారి, చంపేస్తా అని ఓసారి క్లుప్తంగా హెచ్చరికలు, బెదిరింపులు చేస్తూ వచ్చాడు. నాలుగో ట్రిప్పు అవుతూవుండగా, అంత సామాను తెచ్చినందుకు మామగారిమీద విసుక్కున్నాడు. ఎదటివేపు నుంచి రైలొచ్చింది. పరుగెడుతున్న తుకారాం కనబడ్డాడు. గోపాలం బ్రిడ్జి దిగేసరికి ఇకిలిస్తూ, మురిసిపోతూ చకచక వచ్చేశాడు.

ఏం చేశావు? ఎంత తెచ్చావు? అన్నాడు గోపాలం ఆయాసపడుతూ

ఛ ఏం లేదే.

ఇద్దరూ చెరోబుట్టా పట్టుకు మళ్ళా బయలుదేరారు. అటువెళ్ళేసరికి గోపాలం బాల్యమిత్రుడు మీసాలరావు, అతని భార్య రాధతో మాట్లాడుతున్నారు. మీసాలరావు గడ్డంకూడా దట్టంగా పెంచాడు. మొహం అసలు కనబడటంలేదు.

ఏరోయ్! ఎప్పుడు రావటం? అన్నాడు గోపాలం.

అదే, మొన్న రైలు దిగాను. మా పెట్టె ప్లాట్‌ఫారం చివర ఆగిందిలే. తాపీగా మజిలీలు చేస్తూ ఇవాళకి ఇక్కడికి చేరాను. ఏమిట్రా నీ బొంద, చవటప్రశ్నలూ నువ్వూను అన్నాడు మీసాలరావు.

తుకారాం, గోపాలం వెనక దాగినట్టు నిల్చున్నాడు.

వీడికి ఎంతిచ్చావురా అన్నాడు గోపాలం. మీసాలం పకపక నవ్వాడు.

ఐదు....వాడి దుంపతెగా మాట తోచనిస్తేనా. నే నిక్కడే దిగుతున్నానని చెబితే వినిపించుకోడే. రైలు ఆగకుండానే చూశాడు. అంతే, ఆ చివరికొచ్చి అర్జెంటు ఐదు అంటూ తగులుకున్నాడు. ఇవ్వక చస్తానా... ఏరా అప్పారావు, అంతేనా? అన్నాడు.

పాయింటే అన్నాడు తుకారాం.

☆ ☆ ☆

పెళ్ళిచూపులు ఫలప్రదం కాలేదు. సీతకి తుకారాం వాటం నచ్చలేదు. అందులోనూ, సుబ్బారావు అనే ఘటం ఒకటి- పెద్దసైజు ఋణధ్రువం హాజరు కావడంతో తుకారాంకు హుషారు పట్టపగ్గాలు లేకుండా పోయింది. సంబంధం కుదరనందుకు గోపాలం చిన్నబుచ్చుకున్నాడు.

బావుందండి. దానికి నచ్చకపోతే మనమేం చేస్తాం అంది రాధ.

కావలిస్తే ఓ పదిరూపాయలు అప్పిస్తాను. ఏమనుకోవద్దను బావా అంది సీత నవ్వుతూ.

రాధ మందలించింది.

నిజానికి తుకారాం యీ విషయం అట్టే పట్టించుకోలేదు. ఫలితం చూచాయగా తెలియగానే ఒక్కక్షణం తలవంచుకున్నాడు. ఘటన ఉండాలిగదా. మా యిద్దరికీ ఋణానుబంధం లేదేమో అన్నాడు మెల్లిగా.

నీ ఋణం తగలేసిరి అన్నాడు గోపాలం ఉప్పొంగే ఆశ్చర్యంతో, ఆనందంతో, ప్రేమతో, వాత్సల్యంతో.

☆ ☆ ☆

పెళ్ళిచూపులకి పెద్దమనిషిగా వచ్చిన ఋణధ్రువం సుబ్బారావుకీ, మహా ఋణవంతుడు, ఋణాశనుడు, ఋణాఢ్యుడు అయిన అప్పారావనే తుకారాంకి క్షణాలమీద స్నేహం కలిసిపోయింది. దృక్పథాలు ఏకీభవించాయి. ఒకరి ప్రతిభ నొకరు గుర్తించారు. అక్కడే చిక్కు, ఇద్దరికీ భయంపట్టుకుంది, ఎవరి నెత్తిన ఎవరు చెయ్యి పెడతారా అని.

షికారు రమ్మన్నాడు సుబ్బారావు. సరే పద అన్నాడు అప్పారావు.

పది నిముషాలలో ఋణగుణధ్వని చెలరేగింది. నా మాట వినంటే నా మాట వినమనుకున్నారు. బాబ్బాబు అని బ్రతిమాలుకున్నారు. రేపటికి ఫిరాయించేస్తానని పరస్పరం హామీలు యిచ్చుకున్నారు.

స్థానబలమే జయించింది. ఋణధ్రువమే సార్థకమైంది. అప్పారావు అనే తుకారాం, గుడివాడ సంధిలో మీసాలరావు దగ్గిర వడేసి పుచ్చుకున్న ఐదు రూపాయలూ సుబ్బారావుకి అప్పుగా సమర్పించుకున్నాడు. జీవితంలో తొలి పరాజయం అది.

సుబ్బారావుకి జీవితంలో తొలి ఘన విజయం అది. మురిసిపోయాడు. గర్వ పడ్డాడు. తుకారాం మీద అభిమానం పెల్లు బికింది. గొప్ప ఊహ తట్టింది.

మా యింటికి భోజనానికి రా అన్నాడు.

రైటో అన్నాడు తుకారాం. సుబ్బారావు అత్తగారు మాటామంతీ ఆడుతూ ఊరూ పేరూ కనుక్కుంది.

భోజనానంతరం తుకారాంని సావిట్లో కూర్చోపెట్టి, లోపల అత్తగారితోనూ, భార్య తోనూ, మరదలితోనూ మాట్లాడి వచ్చాడు సుబ్బారావు.

పదినిముషాల తరువాత సుబ్బారావూ, అత్తగారూ సావిట్లోకివచ్చి, తుకారాంకి పిల్లనిచ్చి పెళ్ళి చేస్తామన్నారు. ఇంకో క్షణం తరువాత, సుబ్బారావు తన మరదల్ని కేకేశాడు.

తుకారాం ఓ క్షణం ఆలోచించి ఆట్టే బెట్టు చెయ్యకుండానే రైటో సుబ్బారావ్ అనేశాడు.

☆ ☆ ☆

రాత్రి ఎనిమిది గంటలకి తుకారాం గోపాలం ఉన్న ఇంటికి వెళ్ళాడు.

పరారీ అయిపోయావనుకున్నా... రా అని చేరదీశాడు గోపాలం.

దూరదృష్టి లోపించినందువల్ల తుకారాం జేబు గుట్టు బయట పెట్టింది.

ఈ నోట్ల కట్టేమిటిరా. ఇక్కడెవరు అప్పిచ్చారురా నీకు? అన్నాడు గోపాలం ఆశ్చర్యబోతూ.

కాబోయే అత్తగారులే. సుబ్బారావు మరదలిని చేసుకుంటున్నా. కట్నం ఐదొందలు. టెంపరరీగా ఓ యాభై అప్పు తీసుకున్నాను అన్నాడు తుకారాం సిగ్గు అభినయిస్తూ.

అ ప్రయత్నంగా గోపాలం ఆ నోట్లు లెక్కపెట్టాడు. పాతికే వున్నాయేం? అన్నాడు వెంటనే.

ఓ పాతిక మా తోడల్లుడు సుబ్బారావు చేబదులు తీసుకున్నాడు అన్నాడు తుకారాం.

నువ్వెవరో కాని అసాధ్యుడివిరా అన్నాడు, గోపాలం కొయ్యబారి చూరువంక చూస్తూ.

దానికేముంది, ఋణానుబంధం అని ఛలోక్తి విసిరాడు తుకారాం.

అబ్బే, నీ సంగతి కాదులే అన్నాడు గోపాలం.

★ ★ ★